

УДК 791.12:7.01

DOI: [https://doi.org/10.17721/UCS.2023.1\(12\).18](https://doi.org/10.17721/UCS.2023.1(12).18)

Василь Денькович, асп.

e-mail: denkovych.vasyl@gmail.com<https://orcid.org/0000-0001-8725-6428>Київський національний університет культури і мистецтв,
вул. Коновальця, 36, м. Київ, 01601, Україна

РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ТА СИМВОЛІЗМ НАРОДНИХ МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ НАЦІОНАЛЬНІЙ КУЛЬТУРІ

Досліджується питання репрезентації українських народних інструментів. Розкривається символічне значення народних інструментів, висвітлюються конотації, що демонструють їх глибинну імплементацію у практики творення національної культури. Такі інструменти, як кобза, бандура, сопілка, бугай, трембіта, пов'язані з формуванням етнічного народного комплексу, що демонструє здатність до перевтілення в сучасних мистецьких практиках. За часи свого існування вони зазнали змін у конструкції, стали використовуватися в різних музичних стильових напрямках. Водночас вони зберегли своє значення як символи української культури, незалежності й національної гордості. Розглядаються унікальні музичні інструменти-символи, що мають ознаки приналежності до української культури та відіграють важливу роль у мистецькому просторі сьогодення. Їхня циркуляція в культурі може бути розглянута як компонент інтегрування нації та зв'язку традицій та новацій.

Ключові слова: українська культура, музичні інструменти, мистецтво, національна символіка, сучасна музика.

Постановка проблеми. Культура є результатом матеріальної та духовної діяльності людства. Вона відображає ті процеси, які відбуваються в суспільстві. Одним зі складників культури є музика, що завжди репрезентувала зміни у суспільному розвитку. Супутниками повсякденного життя українського народу з давніх часів і до сьогодення є народні музичні інструменти. Вони були носіями та репрезентантами мистецького життя, а також виконували роль оберегів. "Музичний інструмент завжди був реальним показником епохи і середовища. Його характеристики – тембр, форма і стрій, техніка і жанри виконавства, специфіка і сфера музикування – відображали час, звичаї, культуру, естетику певного етносу, суспільний і технічний рівень прогресу" [Дутчак, 2019: 329]. За часи свого існування вони зазнали змін у конструкції, були використані в різних музичних стильових напрямках, але зберегли своє значення як символи української культури, незалежності й національної гордості. Розглянемо деякі унікальні музичні інструменти-символи, що мають ознаки приналежності до української культури, й простежимо зміни в їх символічному значенні. Спираючись на визначення Е. Кассіра символічних систем, які здатні до продукування символів і саме тим відділяють людину від світу природи, можна стверджувати, що українські народні інструменти мають символічну роль і сприяють зростанню національної свідомості. Це вкрай актуально в умовах повномасштабної війни, коли існує чимала загроза для української культури. Внаслідок воєнних дій, що спричиняють фізичне знищення суб'єктів української культури, вкрай важливо усвідомлювати ті засади, навколо яких здійснюється інтегрування нації, тих цінностей, за які вона бореться, та символів, що надихають людей до боротьби. Одними з них власне і є українські народні музичні інструменти.

Аналіз досліджень і публікацій. Символи та їхня специфіка досліджувались у фундаментальній праці Е. Кассіра. Особливості символів, символізму як культурного явища розкриваються в роботі С. Стоян. Аналізу музичних інструментів як компонентів культури присвячено публікації В. Дутчак та В. Єсіпок. Особливості змалювання народних інструментів в нумізматичі висвітлює Л. Жуковська. Специфіку інтерпретації музичних інструментів у філософському дискурсі досліджує А. Тормахова. Питання особливостей розвитку української культури окреслюються в роботі С. Костилюєвої.

Мета дослідження – визначити особливості українських народних інструментів як компонента культури, що виконує символіко-репрезентативну роль та має важливе значення у практиках творення нації.

Методологія дослідження пов'язана з використанням аналітичного методу, що застосовується з метою виділення означених особливостей музичних інструментів. Порівняльний метод застосовано задля висвітлення функцій різних народних інструментів в контексті історичного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Музичні інструменти з прадавніх часів супроводжували різні сфери життя народу. Люди вірили, що музика захищає від стихійних лих, хвороб, нечистої сили. Подібні ідеї були представлені ще у міфологічних уявленнях давніх цивілізацій, а згодом були імплементації й у філософські системи мислителів минулого. Платон та Арістотель приділяли значну увагу у своїх працях інтерпретації ролі музичних інструментів, наголошуючи на їх етичних характеристиках. "Серед музичних інструментів Платон визнає лише кіфару і ліру і не сприймає авлентичні (духові, на зразок флейти) інструменти. На думку філософа, носієм етосу є не сам твір мистецтва та не його образність або система засобів виразності, а лише лад, тембр інструмента, за якими закріплені певні етичні здатності" [Тормахова, 2007: 80]. Мислителі відзначали етико-виховний потенціал інструментів та особливості їх застосування, що сформувало певні традиції їх подальшого використання в культурі. Доречно буде не лише окреслити специфіку циркуляції народних інструментів в їх "автентичному" амплуа, а й виокремити сучасні стратегії їх культурної інтерпретації, адже вони є частиною національної культури, що являє собою результат синтезу цінностей, створених різними соціальними групами людей. Національна культура є "необхідною умовою набуття етнічною спільністю рис нової якості – національної консолідації" [Костилюєва, 2010: 16].

Якщо зосередитись на специфіці впровадження та ролі музичних інструментів у традиційних суспільствах, то підкреслимо, що в кожному селі був свій чаклун, який знав певні обрядові пісні і спеціальні інструментальні награвання. Вважалося, що так можна забезпечити здоров'я людям, плодючість худобі й родючість землі. Музичні інструменти здавна були також й засобом зв'язку, передачі інформації. Вони допомагали зорієнтуватися на місцевості в негоду, умовними сигналами сповіщали про наближення ворога, повинь або пожежу.

"Музичні інструменти з давніх давен були постійними супутниками повсякденного життя українського народу. У них закладена тисячолітня пам'ять нашого народу. Вбачали у них навіть роль оберегів" [Жуковська].

Про глибоку шану українців до музичних інструментів свідчить те, що одним із символів державності України козаки Запорозької Січі обрали литаври. Ударами по цьому інструменту збирали козаків на нараду, передавали укази по війську. Цей інструмент поширився в Україні з кінця XVI століття як сигнальний й ударний у полковій музиці Запорозького Війська. Запорозжці мали литаври різних розмірів, найбільші з яких сповіщали про тривогу. Їх ще називали "набат", і били по них 8 чоловік. Маленькі литаври були пристосовані для легкого переміщення, їх вішали на коня, щоб можна було грати "на ходу". Отже, литаври виконували три функції: подавали сигнали, виступали в якості музичних інструментів і слугували символом козацької слави. По-перше, спеціальними умовними сигналами вони протягом бою передавали накази по війську, кошу. По-друге, литаври виконували функцію ударного інструмента, акомпануючи під час виконання похідної козацької музики. По-третє, були для козаків священним символом, що входив до клейнодів Запорозької Січі. Традиційно литаври зображувались на полкових печатках, знаках кошів, полкових знаменах та прапорах. До інструментів ставились з особливою шаною. Литаври зберігалися разом з іншими клейнодами: прапорами, бунчуками і знаменами, – в спеціально відведеному приміщенні, часто в будівлі, де жив полковник, а іноді в церкві. Литаври під час битв, як вже згадано, були важливим засобом комунікації між військом і командуванням, між козацькими загонами. Коли починався бій, литаврист отримував команду невинно бити, наводячи жах на ворогів і підтримуючи бойовий дух козаків. Важливо було весь час бити в литаври, підтримуючи певний ритмічний малюнок та темп. Поки їх було чути – бій проходив нормально, козаки воювали. Коли литаври замовкали, поширювались тривожні настрої через відсутність зв'язку. Тому коли литавриста під час биття по литаврах вбивали (хоча його охороняли два чоловіки), а кругом був бій, то людина, яка стояла поруч, підхоплювала палиці й продовжувала бити, щоб бій не припинявся і не було паніки. У цьому є ще важлива символічна функція литавр – підтримка війська на полі бою, надихання його на перемогу. Фактично сигнальна функція замінювала слова ватажків.

Окрім них, звісно ж, використовувались й інші ударні інструменти. У народному побуті без музичних інструментів не обходилося жодне свято. Одним з найдавніших є бубон. Він відомий ще з XII століття як інструмент скоморохів, ще його використовували як військовий й похідний інструмент в Запорозькому Війську.

Спроба трансляції різних історичних практик породила в XXI ст. культурно-мистецькі івенти, які спрямовані на відродження традицій минулого. Наразі проводяться фестивалі, як-от "Козацькі розваги", де облаштовуються спортивні бойові змагання, на яких виступи учасників супроводжуються том-томами з сучасної ударної установки (що за звучанням нагадують тембр маленьких литавр), які використовуються подібно до литавр Запорозького Війська. Таким чином підтримуються історичні традиції минулого і в наш час.

Український народний інструмент бугай довгий час використовувався виключно у фольклорному музичуванні. Його зображення можна побачити на пам'ятній монеті НБУ з серії "Народні музичні інструменти" 2007 року. Він був символом традиційного народного інструментарію, але його використання у композиції

"Vidlik" з однойменного альбому українського гурту ONUKA зламало звичні стереотипи. Цей інструмент замінив бас-гітару, вдало імітуючи партію електронного баса. На фінальному концерті "Євробачення-2017" в Києві яскравий виступ гурту ONUKA більш за все сподобався глядачам. Вразили мешканців інших країн старовинні українські інструменти, які гурт використовував для створення композицій. Найбільша увага була прикута до бугая, що відрізнявся своїм неповторним зовнішнім виглядом і унікальним тембром. Після цього виступу 14 травня 2017-го останній міні-альбом ONUKA "Vidlik" потрапив до чартів iTunes Великої Британії – № 26, Швейцарії – № 28, Франції – № 19, Німеччини – № 11. Зарубіжні критики високо оцінили вдале поєднання народних та електронних інструментів у композиції. Окрім бугая виконавці ще використовували трембіти і сопілку, що теж дуже рідко зустрічались у поп-музиці. Виступ гурту ONUKA показав нові шляхи для інших виконавців у стилі фолк-електроніка. Відтоді на кожному відбірковому турі "Євробачення" виступали музичні колективи з народними інструментами у своєму складі, що можна розглянути не лише як модний тренд, а й як спробу відроджувати традиції минулого, надаючи їм більш сучасного забарвлення.

Трембіта – український народний інструмент, що потрапив до Книги рекордів Гіннеса як найдовший в світі, адже його розміри коливаються від 3 до 8 метрів. Все життя гуцулів проходило під звуки трембіти. У давні часи вони використовували її як сигнальний і комунікаційний інструмент. Вона сповіщала про вихід отари на полонину, смерть, народження дитини, нею запрошували на весілля, з нею колядували. Для вівчаря трембіта була не просто музичним інструментом. Раніше вона була чи не єдиним засобом його зв'язку з селом. Трембіта стала першим годинником для жителів Карпатських гір. Пастухи в полонинах могли зорієнтуватись лише за тінню, яку відкидав інструмент. Ватаг кошари (потрембач) ставав обличчям до сонця, підіймав трембіту і визначав час. За допомогою інструмента передбачали погоду. За переказами досвідчених чабанів, найкраще трембіта звучала перед дощем або грозою. Виготовляли трембіти, що довжиною були, як згадувалось, до 8 метрів, зі смереки (так званої "громовиці"), в яку влучила блискавка. Вік дерева повинен бути 120–150 років. До того ж громовиця повинна дозріти: чим довше стоятиме вона під сонцем, чим довше її обвіватимуть вітри, тим гучнішою та дзвінкішою буде трембіта. Гуцули були переконані, що з блискавкою трембіті передається голос Небесного творця. Нині трембіта використовується як музичний інструмент в фольклорних колективах. А останнім часом її поява у складі гурту ONUKA символізує інструмент на рівень популярних музичних символів України, які сприймаються як самобутні та неповторні.

Ще одним інструментом, який по праву може вважатися національним символом України, є бандура. Вона була не тільки інструментом придворних музикантів, а й широко використовувалась у запорозьких козаків. Бандуристи офіційно входили до складу Війська Запорозького і разом із литавристами, сурмачами виконували козацьку військову музику. У Запорозькій Січі у XVII ст. існувала професійна музична школа, що готувала бандуристів з числа козаків і джур. Бандуристи дуже шанувались в українському суспільстві. Серед них було багато незрячих музикантів, яких називали "народними гомерами". Вони не тільки розважали слухачів, а й передавали інформацію, мандруючи містами й селами, виконуючи канти, думи й історичні пісні. Також вони збирали гроші на викуп невільників з полону. Часто в

своїх виступах (виконуючи твори волелюбного характеру) бандуристи підбурювали народ до повстань, за що бували жорстоко покарані. Бандуристи об'єднувалися в братства, передаючи традиції свого мистецтва нащадкам. Не менше 3 років тривало навчання, в кінці якого бандурист демонстрував вивчений репертуар (близько 100 творів різних жанрів), виконуючи будь-які твори на замовлення вчителів, і посвячувався у кобзарі. У другій половині XX ст. бандура потрапляє у поп- і рок-музику, а в незалежній Україні гурти бандуристів починають виконувати світові хіти, роблячи яскраві аранжування. Таким чином, бандура використовується не тільки як сольний, а й ансамблевий інструмент. У XXI столітті бандура продовжує активно виконувати українську народну традиційну музику та з'являється у поп- і рок-колективах. Вона залишила свій слід в історії української культури під час виступів на конкурсах "Євробачення" (ОНУКА) та відбіркових турах до нього (М. Круть) й стала міцно з нею асоціюватись. Український музичний дуєт "B&B Project" створює оригінальні cover-версії світових рок-хітів: "Show Must Go On", "Nothing Else Matters" та "Deutschland" гурту "Rammstein". В наш час можливості інструменту розширюються завдяки виникненню електробандури (й змоги мікроінтервального інтонування із застосуванням техніки звукової обробки в реальному часі – в напрямку електронної експериментальної музики). Бандура знайшла своє відображення на пам'ятних монетах, що входили до серії "Народні музичні інструменти".

Події Революції гідності й повномасштабної війни в Україні вплинули на використання бандури, адже саме вона нерідко звучала у військових походах минулого. Музиканти-бандуристи, що потрапляють до лав ЗСУ, не тільки відроджують козацький репертуар, а й формують новий, супроводжуючи моменти відпочинку між боями своїми виступами й проводжаючи полеглих бійців в останню путь за козацьким звичаєм – звучанням бандури. Останнім часом активно обговорюється питання внесення феномену українського кобзарства до Списку нематеріальної спадщини ЮНЕСКО. Наразі спостерігається практика додаткового оздоблення інструмента, що демонструє кореляцію з іншими символами, які мають ціннісне значення для української культури. "Задня дека може бути також багато декорована малюнками – від етнічних чи стилізованих фольклорних (наприклад, петриківського розпису, гуцульської різьби й інкрустації, зображень козаків Мамаїв, рослинного орнаменту, натюрмортних замальовок) до авангардних. Більш "скромніше" декорується передня дека бандури – це традиційна інкрустація по обичайці інструмента, рослинні квіткові мотиви чи національні знаки біля резонаторного отвору (тризуб, портрет Т. Шевченка, герби міст – Львова, Києва та ін.), проте спектр її прикрашення значно розширюється" [Дутчак, 2019: 334].

Ще одним старовинним інструментом, який широко представлений в українській культурі, є кобза. Цей інструмент лютнеподібної форми був поширений в Україні з XV–XVI ст. Спочатку він використовувався для вокального супроводу виступів придворних музикантів. У пізні часи кобза стала надбанням мандрівних музикантів і її репертуар значно розширився, ставши більш демократичним. На кобзі, що була за будовою і способом гри не така складна, як бандура, виконували народні пісні різних жанрів: історичні, ліричні, побутові, думи, псалми тощо. Виступи відбувались в місцях, де збиралось багато народу: на базарах, біля храмів. Інструмент був популярним і у козацькому середовищі. Козака Мамая з кобзою в руках можна побачити на багатьох зо-

браженнях починаючи з XVII ст. "Інструменти, зображені на лубочних картинах козаків-мамаїв, дають нам уявлення про давню кобзу. Давня кобза мала спочатку довгу вузьку ручку з нав'язаними ладами, невеликий видовжений довбаний корпус, дві-три жильні струни" [Єсіпок, 2018: 254]. Позаду запорожця, що грав на інструменті під дубом, стояв кінь біля козацького прапора. Біля козака були розкладені його особисті речі: зброя, штоф, чарка, люлька. Це були сакральні для українців символи: кобза – втілення співучої душі народу; кінь і зброя – символи війни, сміливості й волелюбності; дуб – могутності козацького роду. Зображення спису з прапором, козацького штофа і чарки пов'язані з життям та смертю козака: спис ставили на місці поховання, штоф і чарку клали в могилу – вони нагадували про швидкоплинність життя та козацьку долю, в якій загроза смерті в бою була повсякденною реальністю. Козак у думках і помислах українців уособлював народну силу духу, незламність волі в боротьбі з ворогами. Зображення козака на народних картинах в час, коли Запорозького Війська вже не існувало, сприймалося як своєрідний пам'ятник героїчному минулому українського народу. В українських народних думках згадується: "Сидить козак на могилі, На кобзі грає-виграє, Жалібно співає...", що підкреслює важливу функцію музики – супровід козацького життя й коментування всіх його подій.

У наш час музичний колектив стародавньої музики "Хорея Козацька" виконує музику України різних епох: Середньовіччя, Ренесансу, бароко, класицизму, романтизму та твори XX ст., демонструючи різні етапи розвитку української культури. Пріоритетним стильовим напрямком для гурту є героїчний епос, давня автентична традиція. У складі гурту є кобза, бандура, сопілка, скрипка, вокал. Повномасштабне російське вторгнення в Україну 2022 року надихнуло учасників гурту на створення нових героїчних пісень. Однією з таких є пісня "Дух гармат міцніший" з сучасним текстом, що виконується чоловічим голосом (в стилі повстанських пісень) у супроводі кобзи, скрипки й духових інструментів [Хорея Козацька...]. Як можна перекоонатися, з сольного інструмента кобза перетворилась на ансамблевий і разом з бандурою стала одним з національних символів України. Зображення козака Мамая з інструментом в руках можна побачити на одній з українських пам'ятних монет (20 гривень) з написом "Козак Мамай – лицар волі і честі". Інструментом, який також сприймається як важливий компонент українського народного музичування, є сопілка – один з найбільш давніх народних музичних інструментів, що традиційно вважається символом самотнього музиканта-творця. Вона часто ототожнюється з душею людини, природи, їхньою єдністю, з голосом самого мистецтва. Часто за допомогою гри на сопілці зображується вплив мистецтва на людську душу, як, наприклад, у "Лісовій пісні" Лесі Українки. Веселі, швидкі твори, що виконуються на сопілці, зазвичай відображають радість, молодість, ігри й танці, супроводжуючи перехід від буденного життя до свята. Повільні, сумні награвання символізують внутрішній стан митця, оскільки сопілками переважно були самотні вівчарі, що розважали себе грою на цьому інструменті (який самі й робили) на пасовищі. До репертуару сопіларів відносять інструментальні імпровізації музикантів-пастухів, супровід танців на святах: весіллях, народних гуляннях. Перші згадки про цей інструмент можна знайти в стародавніх літописах східних слов'ян XI століття, українських народних піснях, легендах й переказах. У казках голос інструмента часто вказує правду, яку намагаються приховати, що є символом свободи й незалежності.

Гра на сопілці може бути і сольною, і в складі ансамблю (троїсті музики) чи оркестру народних інструментів. Як професійний, академічний музичний інструмент сопілка починає використовуватися тільки в другій половині XX століття. В ХХІ ст. вона стає учасником композицій, створених в сучасних напрямках поп- і рок-музики. Виступи гуртів "Go-A" та "Kalush Orchestra" на пісенному конкурсі "Євробачення" доводять зростання інтересу до цього інструмента. Окрім швидких танцювальних і повільних наспівних творів вона виконує й гумористичні, патріотичні, героїчні композиції. Сопілка в музичній культурі з 2022 року стає символом боротьби, незламності українців, прагнення перемоги. Символічність музичного інструментарію виявляє його життєдайність та культуротворчий потенціал. "Отже, все повертається до своїх витоків, світ минулого відроджується у світі сучасному й новою мовою промовляє про одвічне, а сучасні українські митці, завдяки використанню символічних образів, відображають відповідно до власної своєрідної, авторської манери символічні коди різних етапів становлення європейської культури, органічною частиною якої постає культура українська, вирізняючись при цьому своєрідним етнонаціональним колоритом та глибинними ритмами власних мистецьких традицій" [Стоян, 2020: 97].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз українських народних інструментів виявляє їх імплементацію у сучасний культурогенез. Різноманітні музичні інструменти були частиною побуту наших предків, виконуючи різні функції – від суто розважальних до комунікативно-сигнальних. Наразі можна побачити процес відродження інтересу до традиційних музичних інструментів, що супроводжується перетвореннями у практиках їх використання. Водночас звернення до них виступає чинником звернення до поля символічних значень, які ці інструменти уособлюють внаслідок їх традиційного використання. Литаври були військовим сигнальним інструментом, і наразі вони сприймаються як символ військового життя, жаги до перемоги. Бандура і кобза, що були символом козацтва, почали уособлювати боротьбу з агресією. Сопілка й трембіта, інструменти чабанів, стали учасниками сучасних гуртів у різних стилізованих напрямках, проте константним є їхнє значення як носіїв етнічної культури українців. Більш широкий спектр образності, будучи символом національної унікальності, несуть такі інструмен-

ти, як трембіта та бугай. Всі вони виступають репрезентантами культурного спадку України, виявляючи здатність до інтегрування нації та її творення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Дутчак, В. (2019). Музичний інструмент як об'єкт етнодизайну (на прикладі української бандури). *Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції*. зб. наук. пр. Редкол.: гол. ред. М. І. Степаненко, упоряд. і відп. ред. Є. А. Антонович, В. П. Титаренко та ін. Полтава, ПНПУ ім. В. Г. Короленка. Кн. 2, 329–336.
- Єсіпок, В. М. (2018). Музичні інструменти мандрівних співців в Україні. *Молодий вчений*, 4(56), 253–256.
- Жуковська, Л. *Музичні народні інструменти-символи України у сучасній нумізматиці*. URL: <https://ostrohcastle.com.ua/muzychni-narodni-instrumenty-symvoli-ukrayiny-u-suchasni-numizmatytsi/>
- Історія української культури: Курс лекцій*. Ред. Костишева, С. О. (2010). Київ, ІВЦ "Видавництво „Політехніка”, 334 с.
- Стоян, С. П. (2020). Європейські коди сучасного українського символізму. *Українські культурологічні студії*, 1(6), 94–98.
- Тормахова, А. (2007). Музика як об'єкт естетичних досліджень доби античності та середньовіччя. *Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки*. Івано-Франківськ, ВДВ ЦІТ, X, 79–84.
- Хорея Козацька. Дух гармат міцніший (2022). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xRG1HJz66WA>.
- Cassirer, E. (2020). *The Philosophy of Symbolic Forms*. Routledge, 1412 p.

REFERENCES

- Dutchak, V. (2019). Muzychny instrument yak ob'iekt etnodyzainu (na pryklady ukraïnskoï bandury) [A musical instrument as an object of ethnodesign (on the example of the Ukrainian bandura)]. [In Ukrainian]. *Etnodyzain u konteksti ukraïnskoho natsionalnoho vidrodzhennia ta yevropeiskoi intehtatsii*: zb. nauk. pr. Poltava, PNPU im. V. H. Korolenka, Kn. 2, 329–336.
- Iesypok, V. M. (2018). Muzychni instrumenty mandrivnykh spivtsiv v Ukraini [Musical instruments of traveling singers in Ukraine]. [In Ukrainian]. *Molodyi vchenyi*, 4 (56), 253–256.
- Zhukovska, L. *Muzychni narodni instrumenty-symvoli Ukrainy u suchasni numizmatytsi* [Music folk instruments-symbols of Ukraine in modern numismatics]. URL: <https://ostrohcastle.com.ua/muzychni-narodni-instrumenty-symvoli-ukrayiny-u-suchasni-numizmatytsi/> *Istoriia ukraïnskoï kultury: Kurs lektsiï* [History of Ukrainian culture: Course of lectures.]. [In Ukrainian] Ed. by Kostyleva, S. O. (2010). Kyiv, IVTs „Vydavnytstvo „Politekhnik”.
- Stoian, S. P. (2020). Yevropeiski kody suchasnoho ukraïnskoho symbolizmu [European codes of modern Ukrainian symbolism]. *Ukrainski kulturolohični studii*, 1(6), 94–98.
- Tormakhova, A. (2007). Muzyka yak ob'iekt estetychnykh doslidzhen doby antychnosti ta serednovichchia [Music as an object of aesthetic studies of antiquity and the Middle Ages]. [In Ukrainian] *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Filosofski i psykhologichni nauky*. Ivano-Frankivsk, VDV TsIT, X, 79–84.
- Khoreia Kozatska. Duh harmat mitsnishyi (2022). [Khoreya Kozatska. The spirit of guns is stronger]. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xRG1HJz66WA>.
- Cassirer, E. (2020). *The Philosophy of Symbolic Forms*. Routledge.

Надійшла до редколегії 17.05.23

Vasyl Denkovych, PhD Student
e-mail: denkovych.vasyl@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8725-6428>
Kyiv National University of Culture and Arts,
36, Konovaltsia street, Kyiv, 01601, Ukraine

REPRESENTATION AND SYMBOLISM OF FOLK MUSICAL INSTRUMENTS IN CONTEMPORARY UKRAINIAN NATIONAL CULTURE

The article examines the issue of representation of Ukrainian folk instruments. The symbolic meaning of folk instruments is revealed, the connotations that demonstrate their deep implementation in the practice of creating national culture are highlighted. Such instruments as kobza, bandura, pipe, bugai, trembita are associated with the formation of the ethnic folk complex, which demonstrates the ability to be reincarnated in modern artistic practices. During their existence, they underwent changes in design, gained use in various musical stylistic directions. At the same time, they retained their significance as symbols of Ukrainian culture, independence and national pride. Unique musical instruments-symbols that have signs of belonging to Ukrainian culture and play an important role in the artistic space of today are considered. Their circulation in culture can be considered as a component of the integration of the nation and the connection of traditions and innovations. The analysis of Ukrainian folk instruments reveals their implementation in modern cultural genesis. Various musical instruments were a part of the life of our ancestors, performing various functions – from purely entertaining to communicative and warning. Currently, one can see the process of reviving interest in traditional musical instruments, which is accompanied by the transformation of the practices of their use. At the same time, the appeal to them acts as a factor of referring to the field of symbolic meanings, which these instruments embody, because of their traditional use. The timpani were a military signaling instrument and are currently perceived as a symbol of military life, the thirst for victory. Bandura and kobza, which were a symbol of the Cossacks, came to personify the fight against aggression. The bagpipe and trembita, which were the instruments of shepherds, have become members of modern bands in various stylistic directions, but their importance as carriers of the ethnic culture of Ukrainians is constant. A wider range of imagery and a symbol of national uniqueness are carried by instruments such as trembita and bugai. All of them represent the cultural heritage of Ukraine, demonstrating the ability to integrate and reproduce the nation.

Keywords: Ukrainian culture, music instruments, art, national symbols, modern music.